หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ในขณะที่ความเจริญทางเทคโนโลยีและความรู้ทางวิชาการในทุก ๆ สาขา ได้รุดหน้าไปอย่างรวดเร็วและเกิดขึ้นในปริมาณสูง ผู้เรียนในทุก ๆ สาขาวิชาจึงต้องเผชิญกับปัญหาความล้นหลามของข้อมูล (Information Explosion) เพราะในโลกปัจจุบันมนุษย์ต้องเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากกว่าในอดีต ในการที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้ครบถ้วนทันเหตุการณ์ ผู้สอนจำเป็นจะต้องรู้จักนำเอาสื่อการสอนมาใช้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ (ธนิต ผิวนิ่ม และคณะ,2528:1)

ความหมายของสื่อการสอน

มีผู้ให้นิยามหรือความหมายของสื่อการสอนไว้มากมาย แต่โดยสรุปแล้วสื่อการสอนหมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการหรือเทคนิคที่ใช้เป็นสื่อกลางในกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้สอนสามารถส่งหรือถ่ายทอดความรู้ หรือประสบการณ์ไปยังผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมาย

ประเภทของสื่อการสอน

ได้มีผู้แบ่งประเภทของสื่อการสอนไว้หลายแนวทางแตกต่างกันไป แต่เมื่อพิจารณาอย่างกว้าง ๆ แล้ว จะสามารถแบ่งประเภทของสื่อการสอนได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. ประเภทวัสดุ (Software or Material) เป็นสิ่งที่ใช้นำเสนอความรู้ในลักษณะของภาพ เสียง หรืออักษรในรูปแบบต่าง ๆ วัสดุที่ใช้ประกอบในการเรียนการสอนนี้ยังจำแนกออกได้เป็น 2 ชนิด คือ

(1) วัสดุที่ต้องอาศัยเครื่องมือหรืออุปกรณ์ (Hardware) เพื่อเสนอเรื่องราวหรือความรู้ออกมาสู่ผู้เรียน เช่น ฟิล์มภาพยนตร์ต้องอาศัยเครื่องฉายภาพยนตร์ หรือ เทปเสียง ก็ต้องอาศัยเครื่องเล่นเทปเสียง เป็นต้น

(2) วัสดุที่สามารถเสนอเรื่องราวได้ด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องอาศัยเครื่องมือหรืออุปกรณ์ใด ๆ ในการนำเสนอเรื่องราว เช่น รูปภาพ แผนภูมิ ของตัวอย่าง หุ่นจำลอง เป็นต้น

2. ประเภทเครื่องมือหรืออุปกรณ์ (Hardware or Equipment) ได้แก่ เครื่องฉาย

ภาพยนตร์ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายฟิล์มสตริป เครื่องบันทึกเสียง เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น หน้าที่ของเครื่องมือเหล่านี้ก็คือ เป็นตัวกลางหรือทางผ่านของความรู้ นั่นก็คือจะต้องอาศัยวัสดุซึ่งเป็นแหล่งความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ มาป้อนผ่านเครื่องมือหรืออุปกรณ์เหล่านี้

3. ประเภทเทคนิคหรือวิธีการ (Technique or Method) ในการเรียนการสอน บางครั้งการใช้สื่อการสอนประเภทวัสดุและเครื่องมือเท่านั้น อาจไม่เพียงพอ จำเป็นจะต้องอาศัยเทคนิคหรือวิธีการต่าง ๆ จึงจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีตามจุดมุ่งหมาย เช่น การแสดงละคร การสาธิต การศึกษานอกสถานที่ การแสดงบทบาทสมมุติ เป็นต้น นอกจากนั้น ยังรวมถึงเทคนิคในการเสนอบทเรียนด้วยสื่อการสอนประเภทวัสดุและเครื่องมือแก่ผู้เรียนด้วย

<u>ประโยชน์ของสื่อการสอน</u>

สื่อการสอนมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนหลายประการ พอจะสรุปได้ ดังต่อไปนี้คือ

1. ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้มากขึ้นในเวลาที่กำหนดไว้จำนวนหนึ่ง
2. ช่วยให้ผู้เรียนสนใจ และมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการเรียนการสอน
3. ช่วยให้ผู้เรียนจำ และประทับความรู้สึก
4. ช่วยส่งเสริมการคิด และการแก้ปัญหาในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน
5. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในสิ่งที่เรียนได้ลำบาก โดยสื่อการสอนสามารถแก้ปัญหา หรือข้อจำกัด ได้ดังนี้
   (1) ทำสิ่งที่ซับซ้อนให้ดูง่ายขึ้น
   (2) ทำเรื่องที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้น
   (3) ทำสิ่งที่เคลื่อนไหวเร็วให้ดูช้าลง
   (4) ทำสิ่งที่เคลื่อนไหวหรือเปลี่ยนแปลงช้าให้ดูเร็วขึ้น
   (5) ทำสิ่งที่ใหญ่มากให้ย่อขนาดลง
   (6) ทำสิ่งที่เล็กมากให้ขยายขนาดขึ้น
   (7) นำอดีตมาให้ศึกษาได้
   (8) นำสิ่งที่อยู่ไกลหรือลี้ลับมาศึกษาได้
6. ช่วยให้ผู้สอนสอนได้รวดเร็วและถูกต้องมากขึ้น
7. ประหยัดกำลังและปริมาณครูผู้สอน
8. ช่วยเปลี่ยนความเชื่อ ความคิด ความรู้สึก และสร้างทัศนคติใหม่ได้ดี
9. ช่วยเพิ่มทักษะการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ เช่น อ่าน เขียน หรือการลงมือปฏิบัติ
10. ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

11. เสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้เรียน ก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง

หลักการเลือกสื่อการสอน

สื่อการสอนมีคุณประโยชน์ แต่เราจำเป็นต้องมีการเลือกให้เหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง เนื่องจากสื่อการสอนชนิดหนึ่ง ๆ ก็มีข้อจำกัดในการใช้ เราไม่สามารถจะใช้สื่อการสอนเพียงอย่างเดียวในการสอนทุก ๆ อย่างได้ ดังนั้นหากเราเลือกใช้สื่อการสอนได้อย่างถูกต้องก็จะช่วยให้การเรียนการสอนได้ผลดีสมตามความมุ่งหมาย

การเลือกสื่อการสอนนั้น มีแนวทางหรือเกณฑ์กว้าง ๆ ที่เราควรใช้พิจารณาดังต่อไปนี้

1. มีความเหมาะสมกับเนื้อเรื่องที่จะสอน
2. เหมาะกับระดับอายุ และระดับสติปัญญาของผู้เรียน
3. สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของเรื่องที่จะสอน
4. เสริมสร้างแนวคิด ก่อให้เกิดความคิดริเริ่ม
5. เป็นสื่อการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม
6. มีการจัดรูปแบบและเสนอข้อมูลแก่ผู้เรียนเป็นลำดับ
7. เนื้อหาที่สื่อการสอนจะนำเสนอจะต้องมีความถูกต้อง
8. สื่อการสอนที่ใช้ควรจะทันต่อเหตุการณ์และความก้าวหน้าในปัจจุบัน
9. มีความประณีตพอควรในการผลิต ทำให้ดูแล้วน่าสนใจ
10. ไม่ควรจะมีราคาแพงเกินไป ควรหาทางใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นและสื่อพื้นบ้านให้มากที่สุด
11. พิจารณาเทคนิคการผลิตว่าดีพอหรือไม่ เช่น ในเรื่องของ แสง สี ขนาด สัดส่วน ควรใกล้เคียงกับความเป็นจริง
12. ควรเป็นสื่อการสอนที่ผู้เรียนสามารถรับรู้ได้โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าให้มากที่สุด
13. คำนึงถึงระยะเวลา ฤดูกาล สถานที่ และบรรยากาศในการที่จะใช้สื่อการสอนนั้น
14. เป็นสื่อการสอนที่ให้ผลดีต่อการเรียนการสอนมากที่สุดในระยะเวลาอันสั้น
15. ในการสอนเรื่องหนึ่ง ๆ อาจจะเลือกใช้สื่อการสอนหลายชนิดมาผสมผสานกัน เพื่อให้สื่อการสอนแต่ละอย่างทำหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน
16. พิจารณาถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ต้องใช้ประกอบในการใช้สื่อการสอนนั้น

หลักการใช้สื่อการสอน

การจะใช้สื่อการสอนให้ได้ผลดีนั้น ผู้สอนควรยึดถือหลักการที่สำคัญ 5 ประการดังนี้ (Erickson,1972:163-170)

1.หลักการเลือก (Principle of Selection) ผู้สอนควรเลือกสื่อการสอนที่มีคุณภาพดี โดยสื่อนั้นต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการสอน มีความถูกต้อง และต้องรู้ลักษณะเฉพาะของกลุ่มผู้เรียนเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการเลือก

2. หลักการสร้างความพร้อม (Principle of Readiness) ผู้สอนจะต้องสร้างความพร้อมให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน อาจจะใช้วิธีการหรือตัวสื่อการสอนในการสร้างความพร้อมก็ได้ตามความเหมาะสม เช่น ก่อนที่จะเสนอสื่อการสอน ผู้สอนต้องแนะนำ เล่าเรื่องย่อ ตั้งคำถาม หรือประเด็นที่จะศึกษาให้ผู้เรียนทราบเสียก่อน

3. หลักการควบคุม (Principle of Control) ผู้สอนจะต้องควบคุมสิ่งต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกทางด้านกายภาพและภาวะของการใช้สื่อการสอนให้มีผลต่อการเรียนรู้ หลักการในด้านนี้ ผู้สอนจะต้องมีความสามารถในด้านต่าง ๆ คือ

(1) สามารถใช้เครื่องมือ และรู้ถึงข้อบกพร่องของสื่อการสอนที่ใช้

(2) สามารถควบคุมแสงสว่างให้เหมาะสมกับชนิดของสื่อการสอน

(3) จัดองค์ประกอบในการเสนอสื่อการสอนได้ถูกต้องและเหมาะสม

(4) รู้และสามารถเลือกจังหวะในการเสนอสื่อการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

4. หลักการเกี่ยวกับการกระทำ (Principle of Action) ผู้สอนจะต้องหาทางให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมหรือมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อการใช้สื่อการสอน หรือจัดกิจกรรมให้ต่อเนื่อง เช่น กระตุ้นความคิดในขณะเสนอสื่อการสอน หรือจัดอภิปรายหลังจากเสนอสื่อการสอนจบแล้ว เป็นต้น

5. หลักในการประเมินผล (Principle of Evaluation) ผู้สอนจะต้องประเมินผลทั้งในส่วนของตัวสื่อการสอนเอง และในส่วนของเทคนิคการใช้สื่อการสอน โดยประเมินในด้านความเหมาะสมโดยยึดจุดมุ่งหมายของการสอนเป็นเกณฑ์ เพื่อจะได้นำผลไปใช้ปรับปรุงการใช้สื่อการสอนในครั้งต่อไป

จากหลักการทั้ง 5 ประการดังกล่าว สามารถสรุปกระบวนการใช้สื่อการสอนได้เป็น 3 ระยะคือ

1. ระยะก่อนการสอน เป็นระยะของการวางแผนใช้และเลือกสื่อการสอน วางแผนในการสร้างความพร้อมให้เกิดแก่ผู้เรียน กำหนดกิจกรรมว่าจะทำกิจกรรมอะไรในระหว่างการเสนอและหลังการเสนอสื่อการสอน จัดเตรียมส่วนประกอบต่างๆ ให้พร้อมในการเสนอสื่อการสอน เช่น

เตรียมอุปกรณ์อำนวยความสะดวก เป็นต้น

2. ระยะดำเนินการใช้สื่อการสอน เป็นระยะที่ผู้สอนสร้างความพร้อมให้ผู้เรียน และเสนอสื่อการสอนตลอดจนจัดกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้

3. ระยะหลังการใช้สื่อการสอน เป็นระยะที่จะต้องจัดกิจกรรมอื่นตามหลัง เช่นให้มีการอภิปราย การสรุป การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และผู้สอนจำเป็นต้องประเมินผลเพื่อหาข้อมูลในการปรับปรุงการใช้สื่อการสอนครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะในการใช้สื่อการสอน

1. ไม่มีสื่อการสอนชนิดใดที่สามารถใช้ได้กับทุกบทเรียน เพราะสื่อการสอนแต่ละชนิดย่อมมีลักษณะเฉพาะ

2. การใช้สื่อการสอนกับบทเรียนหนึ่ง ๆ หรือเนื้อหาตอนหนึ่ง ๆ อย่าใช้มากเกินไปทั้งชนิดและจำนวน ควรใช้เฉพาะเท่าที่จำเป็น

3. ต้องระลึกอยู่เสมอว่า ไม่มีสื่อการสอนใดดีกว่ากันโดยแท้จริง แต่สื่อการสอนต่าง ๆ จะส่งเสริมซึ่งกันและกัน

4. อย่าใช้สื่อการสอนแทนครู เพราะสื่อการสอนใช้เป็นสิ่งช่วยเสริมหรือเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนเท่านั้น

สื่อการสอนกับการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา

การใช้สื่อการสอนประกอบการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษามีความสำคัญและจำเป็นเช่นเดียวกับการศึกษาระดับอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีบางคนเห็นว่า สื่อการสอนมีความสำคัญน้อยหรือไม่เห็นความสำคัญของสื่อการสอน นิยมที่จะสอนโดยใช้การบรรยายแต่เพียงอย่างเดียว ที่จริงนั้นสื่อการสอนเป็นเทคโนโลยีทางการเรียนการสอนส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้สอนประสบผลสำเร็จในการสอน ทำให้ผู้เรียนพอใจ สนใจ และสนุกสนาน สื่อการสอนจะเป็นสื่อกลางที่ทำให้เนื้อหาบทเรียนที่ยากกลับง่ายขึ้น ทำให้บทเรียนที่ซับซ้อนชัดเจนขึ้น (สุนันท์ ปัทมาคม, 2520:150)

จากการวิจัยเรื่องสถานภาพทางโสตทัศนูปกรณ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยของหน่วยวิจัยสถาบัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ศุภร สุวรรณาศรัย และคณะ (2519: 37) ได้สรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการใช้โสตทัศนูปกรณ์ว่า การสอนโดยใช้เครื่องประกอบการสอนเข้าช่วยจะเป็นผลดีแก่ผู้เรียน โดยเฉพาะคณะที่อยู่ในกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ เพราะเป็นการประหยัดเวลา และผู้เรียนได้เรียนจากสิ่งที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ในระดับอุดมศึกษา การใช้สื่อการสอนอาจจะแบ่งได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ ๆ ตามลักษณะของวิธีการสอน คือ (William,Exton, 1947:6-9)

1. สื่อการสอนที่เหมาะสมกับการสอนแบบบรรยาย
2. สื่อการสอนที่เหมาะสมกับการสอนแบบกลุ่มย่อย
3. สื่อการสอนที่เหมาะสมกับการสอนแบบปฏิบัติการ
4. สื่อการสอนที่เหมาะสมกับการสอนตามเอกัตภาพ หรือรายบุคคล

1. <u>สื่อการสอนที่เหมาะสมกับการสอนแบบบรรยาย</u> ลักษณะการสอนแบบบรรยาย เป็นการสอนที่มีศูนย์กลางสำคัญอยู่ที่ตัวผู้สอน สื่อการสอนที่จะนำมาใช้จึงมีลักษณะเป็นเครื่องช่วยสอน กล่าวคือ สื่อการสอนที่นำมาใช้จะมีลักษณะที่ไม่สมบูรณ์ในตัวเอง สื่อการสอนนั้นจะอธิบายเนื้อหาที่จะสอนด้วยตัวเองไม่ได้ จำเป็นที่จะต้องมีผู้สอนจึงจะทำให้สื่อการสอนนั้นมีความสมบูรณ์ขึ้น สื่อการสอนที่ใช้ประกอบการบรรยายจึงควรมีลักษณะสำคัญดังนี้

1) มีขนาดพอเหมาะกับห้องเรียน

2) ผู้เรียนสามารถมองเห็น หรือได้ยินชัดเจนทั่วถึงกัน

2. <u>สื่อการสอนที่เหมาะสมกับการสอนแบบกลุ่มย่อย</u> การสอนแบบกลุ่มย่อย เน้นสมาชิกผู้ร่วมกลุ่มเป็นหลัก แต่ละกลุ่มจะมีประธานกลุ่มเป็นผู้สรุปรวมแต่ละครั้ง การเรียนเน้นการออกความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม การใช้สื่อการสอนสำหรับการสอนแบบกลุ่มย่อยจึงอาจจะมองดูว่าไม่จำเป็น แต่ถ้ามองทั้งระบบของการสอนแบบกลุ่มย่อยก็จะพบว่า ไม่ใช่มีแต่ส่วนอภิปรายในกลุ่มย่อยเท่านั้น แต่ยังมีส่วนที่เริ่มต้นโดยผู้สอน ส่วนการอภิปรายเป็นบทบาทของผู้เรียน และการรายงานผลเป็นผลสรุปของการเรียนของผู้แทนของแต่ละกลุ่ม การสอนแบบกลุ่มย่อยสามารถใช้สื่อการสอนได้ดังนี้

1) การใช้แผ่นโปร่งใสเพื่ออธิบายก่อนแยกกลุ่ม หรือใช้กระดานชอล์คแทน

2) การใช้สื่อการสอนบางอย่างเพื่อประกอบความคิดเห็นขณะร่วมอภิปราย เช่น แผนภูมิ รูปภาพ เป็นต้น

3) การสรุป อาจใช้สื่อการสอนแบบต่าง ๆ เช่น การสาธิต การแสดงบทบาทสมมุติ การใช้แผนภูมิ การแจกเอกสารสิ่งพิมพ์ เป็นต้น

3. <u>สื่อการสอนที่เหมาะสมกับการสอนแบบปฏิบัติการ</u>

การสอนแบบปฏิบัติการ เป็นการสอนที่เน้นถึงการปฏิบัติจริง สื่อการสอนที่จะนำมาใช้จึงมีลักษณะเป็นส่วน ๆ ที่จะให้ผู้เรียนนำมาประกอบกันให้เกิดเป็นความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง และการ

ประกอบกันของสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้จะต้องให้เหมาะสมกันและเป็นไปตามคำสั่งที่กำหนด เช่น การทำภาคปฏิบัติการในวิชาเคมี หรือชีววิทยา สื่อการสอนที่นำมาใช้ ได้แก่

1) ถ้าเป็นตัวอย่างกิจกรรมปฏิบัติการ ผู้สอนสามารถสร้างภาพพจน์ที่เห็นจริงได้โดยใช้สื่อการสอน เช่น การใช้เทปโทรทัศน์ การสร้างสถานการณ์จำลอง การใช้ภาพยนตร์ และการสาธิต เป็นต้น

2) ถ้าลงมือปฏิบัติการ สื่อการสอนที่นำมาใช้จะเป็นวัสดุที่ใช้ฝึกปฏิบัติและใบสั่งงาน ผู้เรียนจะลงมือปฏิบัติการ โดยปฏิบัติตามใบสั่งงานที่ผู้สอนเป็นผู้กำหนด

4. <u>สื่อการสอนสำหรับการสอนตามเอกัตภาพหรือการสอนรายบุคคล</u> สื่อการสอนสำหรับการเรียนการสอนในลักษณะนี้ จะมีลักษณะตรงกันข้ามกับสื่อการสอน 3 แบบแรกซึ่งเป็นลักษณะการสอนที่เน้นตัวผู้สอนเป็นศูนย์กลางของการเรียน สื่อการสอนที่นำมาใช้จึงมีลักษณะเป็นเครื่องช่วยสอน สื่อการสอนไม่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ความสำคัญจึงขึ้นอยู่กับผู้สอนที่จะใช้สื่อการสอนนั้น

สื่อการสอนสำหรับการสอนตามเอกัตภาพหรือการสอนรายบุคคลนี้จะมีลักษณะพิเศษเพราะสื่อการสอนทำหน้าที่สอนแทนผู้สอน สื่อการสอนประเภทนี้จะต้องมีประสิทธิภาพสูง มีความสมบูรณ์ในตัวของตัวเอง ผู้เรียนจะรู้ได้โดยการศึกษาด้วยตนเองจากสื่อการสอนนั้น ๆ หน้าที่ของผู้สอนจึงเปลี่ยนไป คือแทนที่จะมีหน้าที่สอนก็จะเปลี่ยนบทบาทไปเป็นผู้ที่จะคอยให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาจากสื่อการสอนนั้นก็จะมาถามได้จากผู้สอน สื่อการสอนสำหรับการสอนรายบุคคลได้แก่ ชุดการสอน (package) บทเรียนแบบโปรแกรม (programmed text) และบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (computer assisted instruction) เป็นต้น

<u>การให้บริการด้านเทคโนโลยีการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา</u>

การเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษานั้นมีลักษณะสำคัญที่แตกต่างไปจากการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาหลายประการ กล่าวคือ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์,2525:19-25)

1. เป็นการเรียนการสอนที่มีความลึกซึ้ง เพราะเป็นการเรียนการสอนที่มีพื้นฐานจากการวิจัยหาความรู้ใหม่ เป็นการนำความรู้ใหม่มาสอน หรือเป็นการประเมินความรู้เก่า เนื้อหาความรู้ใหม่จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น ในขณะที่ความรู้เก่าก็ควรได้รับการวิเคราะห์ให้ชัดเจนขึ้น

2. การเรียนการสอนมีลักษณะเฉพาะในแต่ละสาขาวิชา การเรียนการสอนในสาขาเฉพาะศาสตร์ย่อมสอดคล้องกับอาชีพที่รับผิดชอบต่อชีวิตของคน ในแต่ละสาขาแต่ละวิชาชีพย่อมมีเป้าประสงค์เฉพาะของตนเป็นหลัก

3. มีการคำนึงถึงคุณภาพและการนำไปใช้สูง เพราะผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีความพร้อมมีวุฒิภาวะสูง เมื่อจบแล้วจะต้องออกไปทำงาน ใช้ความรู้ทันที จึงจำเป็นต้องจัดและดำเนินการสอนที่มีคุณภาพ ในขณะเดียวกันก็นำไปใช้ได้ด้วยพร้อมกันไป

4. การจัดการเรียนการสอนมีลักษณะที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะผู้เรียนแต่ละคนต่างก็มีความสนใจ มีความถนัดเฉพาะตัว เมื่อจบออกไปแล้วต่างก็จะมีแนวทางในการดำเนินชีวิตและแนวทางในการทำงานที่แตกต่างกันออกไป การจัดการเรียนการสอนจึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลให้มาก

5. เป็นการพัฒนาคนให้เติบโตเต็มที่และเต็มความสามารถ เพราะการศึกษาระดับนี้เป็นระดับสุดท้ายที่จัดอย่างเป็นทางการให้แก่ผู้เรียน จึงควรที่จะสนับสนุนส่งเสริมอย่างเต็มที่ให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของเขาอย่างไม่จำกัด

โดยเหตุที่การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษามีลักษณะสำคัญดังกล่าวข้างต้น ดังนั้นบริการด้านเทคโนโลยีการศึกษาจะมีส่วนช่วยพัฒนาการสอนในระดับอุดมศึกษาได้ดังนี้

1. การให้บริการควรจะเริ่มต้นจากการสร้างความรู้และความเข้าใจให้แก่ทั้งผู้สอนและผู้เรียนได้รู้จักว่าการเรียนการสอนมีระบบและกระบวนการอย่างไร จุดเริ่มต้นของการสอนอยู่ที่ใด และจะไปจบที่ใด การเรียนรู้ระบบจะทำให้มีแนวคิดที่จะปรับปรุงและพัฒนาได้ชัดเจนขึ้น

2. การแนะนำและสาธิตบริการ วัสดุ และอุปกรณ์ต่าง ๆ เพราะผู้สอนในระดับอุดมศึกษาส่วนมากไม่คุ้นเคยกับบริการ วัสดุ และอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีการศึกษาเท่าที่ควร เนื่องจากได้เรียนรู้เฉพาะสาขาของตน ไม่มีพื้นฐานความรู้ด้านการเรียนการสอน จะคุ้นเคยอยู่ก็เฉพาะสิ่งที่ตัวเองได้เคยเห็นและได้เคยเรียนมาเท่านั้น การแนะนำและสาธิตจึงจำเป็น และควรแนะนำหรือสร้างในลักษณะอ้อมคือในโอกาสและจังหวะต่าง ๆ ในการประชุมต่างๆ เพราะธรรมชาติของอาจารย์ในระดับอุดมศึกษามักไม่ค่อยจะสนใจอุปกรณ์ต่าง ๆ ทางการศึกษาอยู่แล้ว

3. บริการและอุปกรณ์ต่าง ๆ ควรพยายามทำให้ง่ายต่อการใช้ เพราะผู้สอนโดยทั่วไปมีและให้เวลาไม่มากนักกับการสอนหรือการถ่ายทอดความรู้ แต่ให้เวลามากกับการหาความรู้ ดังนั้นอาจารย์ส่วนใหญ่จะไม่มีความอดทนต่อการที่จะต้องไปเรียนรู้วิธีการใช้หรือการปฏิบัติเกี่ยวกับเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้ แต่จะพอใจกับเครื่องมือในการหาความรู้

4. บริการและอุปกรณ์ต่าง ๆ ด้านเทคโนโลยีการศึกษาควรสนองความลึกซึ้งของแต่ละสาขาได้ เพราะแต่ละสาขาจะมีแนวทางของตนเอง มีระบบและแนวทางเฉพาะ การให้บริการต้องสนองความแตกต่างเหล่านี้ได้ นักเทคโนโลยีการศึกษาต้องติดตามความก้าวหน้าในแต่ละสาขาแล้วหาทางนำเทคโนโลยีการศึกษาหรือบริการ วัสดุ และอุปกรณ์ให้สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะของสาขาได้

5. การให้บริการจะต้องเป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว และคล่องตัว อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่แล้วไม่คุ้นเคยและไม่ปรับตัวต่อระเบียบและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มากนัก เพราะเป็นลักษณะที่จะไปขัดขวางต่อความคิดที่ก้าวหน้า เป็นอิสระ และมีความสร้างสรรค์ จึงไม่นิยมและไม่ชอบที่จะทำงานในลักษณะที่เป็นพิธีการสูง ควรให้มีบริการในลักษณะที่สะดวกต่อผู้สอนให้มากที่สุด เช่นอาจจะใช้วิธีการบอกทางโทรศัพท์ เรื่องก็ดำเนินต่อไปได้ เป็นต้น

6. การให้บริการควรสนองตอบต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลของอาจารย์ผู้สอน เพราะอาจารย์แต่ละคนมีความถนัดมีความสนใจกันคนละอย่าง มีความชำนาญคนละเรื่อง บริการที่ให้จึงควรมีหลาย ๆ รูปแบบพร้อมกันไป ในขณะเดียวกันก็ให้อาจารย์แต่ละคนสามารถดำเนินการด้วยตนเองได้ด้วย เช่น มีวัสดุอุปกรณ์ที่จะให้อาจารย์นำไปใช้เขียน ใช้ทำได้ในช่วงที่ใกล้จะสอน

7. การให้บริการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนควรจะให้อาจารย์ผู้สอนได้เรียนรู้และเข้าใจ สามารถที่จะพัฒนาระบบวิธีการรวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ด้วยตนเองต่อไปได้ เพราะลักษณะสาขาวิชาที่แตกต่างกันและมีความลึกซึ้งแตกต่างกันออกไป ไม่มีการบริการหรืออุปกรณ์ใดที่จะใช้ได้กับทุกสาขาวิชา ทุกโอกาส การพัฒนาการเรียนการสอนจึงควรเปิดโอกาสให้อาจารย์ได้พัฒนาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาที่ไม่นิยมการกำหนดรูปแบบที่ตายตัว แต่สนใจที่จะพัฒนาด้วยตนเองต่อไป

8. การให้บริการ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ นั้นควรเป็นไปเพื่อให้อาจารย์สอนแล้วมีประสิทธิภาพสูงขึ้น อาจารย์เบาแรงขึ้น และย่นระยะเวลาทั้งในการเตรียมการและดำเนินการสอนมากขึ้น นั่นคือ ทำให้การสอนมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลดีขึ้น

9. การให้บริการควรเป็นไปเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนให้ดีและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น มากกว่าให้อาจารย์ผู้สอนไปผูกพันอยู่กับวัสดุและอุปกรณ์แต่เพียงอย่างเดียว

อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาผูกพันตนเองอยู่กับวิชาการและการบุกเบิกความรู้ใหม่เป็นหลัก และมักจะดำเนินการตามประสบการณ์และความเคยชินในการเผยแพร่หรือแลกเปลี่ยนความรู้นั้นกับคนอื่น ๆ โดยไม่มีเวลา ไม่มีโอกาส และไม่มีจังหวะเพียงพอที่จะสนใจกับเทคนิคและกระบวนการในการถ่ายทอดความรู้อย่างมากพอ ทั้งๆ ที่ในปัจจุบันวิทยาการด้านนี้ได้ก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงแล้ว การให้บริการด้านเทคโนโลยีการศึกษา คือความพยายามที่จะจัดโอกาสให้อาจารย์ได้พิจารณาเลือกรับเทคโนโลยีด้านนี้เพื่อประโยชน์ต่อการสอนของอาจารย์เอง ทั้งนี้โดยให้สอดคล้องกับธรรมชาติของการอุดมศึกษา และธรรมชาติของอาจารย์

016056

ลักษณะเฉพาะของสาขาวิชา

วิชาในสายสังคมศาสตร์มีลักษณะเป็นศาสตร์ที่เป็นสหความรู้และมีความเป็นนามธรรมแฝงอยู่มาก เป็นวิชาที่มีข้อมูลมากมายและต้องอาศัยการจดจำมาแต่อดีต แต่การจดจำแต่เพียงอย่างเดียวนั้นหาพอไม่ จะต้องมีความสามารถในการผสมผสานและประยุกต์ข้อมูลเหล่านั้นเพื่อใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาคนในด้านความรู้ พฤติกรรม เจตคติเพื่อนำไปสู่สังคมที่ดีขึ้น ส่วนวิชาในสายวิทยาศาสตร์นั้นมีความเป็นรูปธรรมสูง มีข้อมูลเบ็ดเสร็จในตัวเอง และสามารถทดลองให้เห็นได้อย่างจริงจัง นอกจากนี้วิทยาศาสตร์ยังเป็นศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์กันเองในเนื้อหา โดยทุก ๆ สิ่งจะมีความเกี่ยวข้องกันแทบทั้งหมด (ประศักดิ์ หอมสนิท,2531:37-38 และ 2531:53)

ในด้านของตัวอาจารย์ในสาขาวิชาต่าง ๆ ก็มีความแตกต่างกัน แกฟและวิลสัน (Gaff and Wilson,1971:186-201) ได้กล่าวว่าอาจารย์ในสาขาวิชาคณิตศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ (High-paradigm) มีลักษณะการสอนที่เน้นการประมวลความรู้เป็นระบบสูง ส่วนอาจารย์ในสาขาวิชาประวัติศาสตร์และการศึกษา (Low-paradigm) ใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและยืดยาว และไม่เน้นการประมวลความรู้เป็นระบบเท่าในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ โลดาล และกอร์ดอน (Lodahl and Gordon,1972:191-213) พบว่าอาจารย์ทางด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ (Low-paradigm) มีความอดทนและยืดหยุ่นในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร และการอนุญาตให้นักศึกษาตัดสินใจด้วยตนเองมากกว่าอาจารย์ทางด้านวิทยาศาสตร์ (High-paradigm) นอกจากนี้เขาได้ยังศึกษาถึงความร่วมมือระหว่างนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษากับอาจารย์พบว่า ความร่วมมือระหว่างอาจารย์ในสาขาวิทยาศาสตร์กับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาดังกล่าวมีสูงกว่าในสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

ความเป็นมาของมหาวิทยาลัยเอกชน

แต่เดิมตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 รัฐให้เอกชนจัดการศึกษาได้เฉพาะการศึกษาที่ต่ำกว่าระดับอุดมศึกษา ต่อมาเมื่อมีผู้ไม่สามารถเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นจำนวนมาก สภาการศึกษาแห่งชาติ (ปัจจุบันคือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ)จึงได้นำเรื่องการให้เอกชนเข้าร่วมรับภาระจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษามาพิจารณาหลายครั้ง รวมทั้งมีคณะกรรมการวิจัยในด้านนี้ไว้โดยเฉพาะ ได้สรุปความเห็นว่า ยังไม่เป็นการสมควรที่จะให้เอกชนจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพราะเหตุผลสำคัญ 2 ประการคือ

1. การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้น ควรต้องแน่ใจว่าผู้จัดจะจัดให้ได้มาตรฐานดีพอสมควร ซึ่งจะต้องลงทุนมหาศาล ทั้งในด้านอุปกรณ์การศึกษาและการจัดหาผู้สอนที่มีคุณสมบัติสูง

เกรงว่าเอกชนอาจทำได้ไม่ถึงมาตรฐาน

2. เพื่อเป็นการป้องกันการแทรกซึมของลัทธิการเมืองที่ประเทศไทยไม่พึงปรารถนาอันจะเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ

อย่างไรก็ตาม ปัญหาความต้องการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาที่รัฐไม่อาจสนองความต้องการได้ทวีความรุนแรงขึ้นอีก สภาการศึกษาแห่งชาติจึงได้ยกปัญหานี้ขึ้นมาพิจารณาทบทวนอีกวาระหนึ่ง และได้เสนอปัญหาการไม่มีที่เรียนต่อของนักเรียนที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2508

คณะรัฐมนตรีได้ลงมติรับหลักการในการเปิดโอกาสให้เอกชนจัดตั้งสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้น โดยดำเนินการสอนในระดับไม่เกิน 3 ปีแรกของมหาวิทยาลัยของรัฐ ทั้งนี้ให้อยู่ในความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการแบบโรงเรียนราษฎร์

ต่อมาเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2508 คณะรัฐมนตรีได้ลงมติให้สภาการศึกษาแห่งชาติดำเนินการแก้ไขและวางระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ รวมทั้งปรับปรุงพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง และให้รีบนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

คณะกรรมการบริหารสภาการศึกษาแห่งชาติได้พิจารณาเรื่องนี้โดยละเอียดแล้ว จึงลงมติให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติการดำเนินการในสาระสำคัญ 2 ประการ คือ

1. ให้สภาการศึกษาแห่งชาติดำเนินการแก้ไขแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับ พ.ศ.2503 โดยจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่

2. ให้สภาการศึกษาแห่งชาติดำเนินการร่างพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชนขึ้นใหม่แทนการปรับปรุงพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องตามที่คณะรัฐมนตรีได้ลงมติไว้แล้ว

หลักการสำคัญ ๆ ที่คณะกรรมการบริหารสภาการศึกษาแห่งชาติเห็นควรบรรจุไว้ในพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน นอกเหนือไปจากข้อบังคับในการดำเนินงานสถานศึกษาทั่วๆ ไปคือ

1. วัตถุประสงค์ วิทยาลัยเอกชนจะต้องมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสถาบันการศึกษาให้ชัดเจน อันมีลักษณะสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศ และมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยรัฐจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยไม่มุ่งหวังผลประโยชน์จากนักศึกษาทำนองการค้า เงินทุนและรายได้ของวิทยาลัยจะต้องได้รับการจัดสรรตามสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อการรักษาและปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาตามเกณฑ์ที่สภาการศึกษาแห่งชาติได้วางไว้ ตลอดจนการขยายการศึกษาตามโครงการที่วิทยาลัยได้วางไว้โดยลำดับด้วย

2. ฐานะของวิทยาลัยเอกชน วิทยาลัยเอกชนจะต้องมีฐานะเป็นนิติบุคคล

3. ลักษณะของวิทยาลัยเอกชน วิทยาลัยเอกชนต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

1) รับนักศึกษาซึ่งมีวุฒิ ม.ศ. 5 หรือเทียบเท่าเป็นอย่างต่ำ

2) ในระยะเริ่มแรกให้จัดหลักสูตรไม่ต่ำกว่า 2 ปี และไม่สูงว่า 3 ปีแรกของหลักสูตรในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยของรัฐ

4. การบริหารงานวิทยาลัยเอกชน วิทยาลัยเอกชนจัดการบริหารงานโดยมีคณะกรรมการทำนองเดียวกันกับสภาวิทยาลัย (Board of Trustees) ของต่างประเทศเป็นหลัก คณะกรรมการวิทยาลัยประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทางธุรกิจอย่างน้อย 5 คน ในจำนวนนี้จะต้องมีผู้แทนจากกระทรวงศึกษาธิการ 1 คน ทั้งนี้คณะกรรมการดังกล่าวมีหน้าที่เป็นผู้วางนโยบายและควบคุมให้ผู้บริหารวิทยาลัยบริหารงานตามกฎหมายและนโยบายที่วางไว้

5. การรับความช่วยเหลือหรือเข้าเป็นเครือของสถาบันการศึกษาหรือองค์การใด ๆ ทั้งภายในและนอกประเทศของวิทยาลัยเอกชน ควรจะต้องมีการกำหนดมาตรการอย่างเคร่งครัด โดยระบุไว้ในกฎหมายว่า ในกรณีที่วิทยาลัยจะได้รับความช่วยเหลือจากสถาบันหรือองค์การใด ๆ ก็ตาม ควรจะได้รับการพิจารณาโดยรอบคอบจากรัฐบาลเสียก่อน ทั้งนี้เพื่อป้องกันการแทรกซึมของลัทธิอันไม่เป็นที่พึงปรารถนาของประเทศ และเพื่อป้องกันการแผ่อิทธิพลทางวัฒนธรรมอันอาจเป็นการบ่อนทำลายศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทย

6. การควบคุมวิทยาลัยเอกชน กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้อนุมัติการจัดตั้งและควบคุมการดำเนินงานของวิทยาลัยเอกชนให้อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน ส่วนสภาการศึกษาหรือ Accrediting Board ซึ่งสภาการศึกษาแห่งชาติจะพิจารณาอนุมัติจัดตั้งขึ้นต่อไปนั้น ทำหน้าที่พิจารณาหลักสูตรและมาตรฐานทางวิชาการของวิทยาลัยเอกชน

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2510 และลงมติเห็นชอบด้วยโดยอนุมัติให้ดำเนินการต่อไปได้ตามที่เสนอ และสภาการศึกษาแห่งชาติได้นำมติดังกล่าวมาดำเนินการร่างพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชนขึ้น พระราชบัญญัติฉบับนี้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2512

ในระยะแรกของการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ. 2512 มีวิทยาลัยเอกชนได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการให้จัดตั้ง 6 แห่ง แต่ต่อมาถูกถอนใบอนุญาตให้จัดตั้งไป 1 แห่ง หลักสูตรส่วนใหญ่มักจะเน้นหนักไปในทางด้านบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับมติของคณะรัฐมนตรีในข้อที่ว่า เปิดโอกาสให้เอกชนจัดตั้ง

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาขั้นวิทยาลัย ดำเนินการสอนในระดับไม่เกิน 3 ปีแรกของมหาวิทยาลัยของรัฐบาล ดังนั้น วิทยาลัยเอกชนในระยะเริ่มแรกทั้ง 6 แห่ง จึงได้รับอนุญาตให้เปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรเท่านั้น

ต่อมาในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2514 คณะรัฐมนตรีได้ลงมติรับหลักการให้วิทยาลัยเอกชนดำเนินการสอนเกินกว่า 3 ปี ในขั้นปริญญาตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยเอกชน พ.ศ. 2512 ซึ่งหลักสูตรปริญญาตรีที่เปิดสอนในระยะนั้นก็ยังคงเน้นหนักทางด้านบริหารธุรกิจ บัญชี และเศรษฐศาสตร์

ต่อมาในปี พ.ศ. 2516 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้อนุญาตให้จัดตั้งวิทยาลัยเอกชนขึ้นอีก 3 แห่ง และปี พ.ศ. 2517 อนุญาตให้จัดตั้งอีก 1 แห่ง

ต่อมาวิทยาลัยเอกชนได้เสนอเรื่องเพื่อขอโอนมาอยู่ในความรับผิดชอบของทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ (ปัจจุบันคือทบวงมหาวิทยาลัย) กระทรวงศึกษาการจึงได้นำเรื่องนี้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา และคณะรัฐมนตรีได้ลงมติรับหลักการที่จะให้วิทยาลัยเอกชนโอนไปอยู่ในความรับผิดชอบของทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ

ในระยะต่อมา ทบวงมหาวิทยาลัยได้อนุญาตให้จัดตั้งวิทยาลัยเอกชนเพิ่มขึ้นอีก จนถึงปัจจุบันมีสถาบันอุดมศึกษาทั้งหมดรวม 26 แห่ง

<u>การเริ่มต้นของมหาวิทยาลัยเอกชนและกฎเกณฑ์การเปลี่ยนประเภทสถาบัน</u>

ในปี พ.ศ. 2527 ได้มีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน กล่าวคือ มีการเปลี่ยนประเภทสถาบันจากวิทยาลัยเอกชนเป็นมหาวิทยาลัยเอกชน 4 แห่ง คือ

1. วิทยาลัยพายัพ เปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัยพายัพ โดยได้รับใบอนุญาตเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2527 นับเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งแรกของประเทศไทย

2. วิทยาลัยกรุงเทพ เปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัยกรุงเทพ โดยได้รับใบอนุญาตเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2527

3. วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ โดยได้รับใบอนุญาตเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2527

4. วิทยาลัยการค้า เปลี่ยนประเภทเป็นมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย โดยได้รับใบอนุญาตเมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2527

การเปลี่ยนประเภทสถาบันจากวิทยาลัยเอกชนมาเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนนั้น มีเกณฑ์หรือข้อกำหนด เพื่อควบคุมมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่

1. พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 ได้กำหนดประเภทของสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้มี 3 ประเภทคือ มหาวิทยาลัย สถาบัน และวิทยาลัย

2. กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2525) ออกตามความในพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2522 ได้กำหนดเงื่อนไขของการเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนประเภทมหาวิทยาลัยให้มีลักษณะดังต่อไปนี้

(ก) ดำเนินการให้การศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงหลายสาขาวิชาหรือหลายกลุ่มสาขาวิชา

(ข) ดำเนินการให้การศึกษาเพื่อให้ประกาศนียบัตร อนุปริญญา ปริญญาทุกชั้นและประกาศนียบัตรบัณฑิต

(ค) มีภารกิจด้านการสอน การผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ

3. แนวทางและหลักเกณฑ์พิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเอกชน กำหนดไว้ดังนี้

(1) สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเป็น "วิทยาลัย" จากกระทรวงมหาวิทยาลัยอยู่ก่อนแล้ว จะได้รับอนุญาตให้เปลี่ยนประเภทจาก "วิทยาลัย"เป็น "มหาวิทยาลัย" ได้ก็ต่อเมื่อสถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดเดิมโดยครบถ้วนแล้ว

(2) สถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นจะต้องจัดให้มีโครงการและแผนงานที่ชัดเจนในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา บุคลากร เงินทุนและอื่น ๆ ที่จะช่วยสนับสนุนโครงการ และแผนงานให้ดำเนินไปได้โดยสมบูรณ์

(3) สถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นจะต้องจัดให้มีกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ เพื่อให้บริการทางด้านวิชาพื้นฐานทั่วไปของการจัดการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยอย่างพอเพียง

(4) สถาบันอุดมศึกษาเอกชนนั้นจะต้องปฏิบัติตามภารกิจของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะจะต้องมีขีดความสามารถที่จะทำหน้าที่ในด้านบัณฑิตศึกษา การให้บริการทางวิชาการ การวิจัย การทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งจะต้องมีหน่วยงานทำหน้าที่รับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น

4. นโยบายทางการเมือง นับเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งต่อความเปลี่ยนแปลงของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งปี พ.ศ. 2527 ที่มีการอนุญาตให้เปลี่ยนประเภทวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยเอกชน 4 แห่งนั้น เกิดขึ้นในสมัยของรัฐบาลที่มี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยมีนายปรีดา พัฒนกาบุตร เป็นรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยได้แถลงนโยบายเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2526 ไว้ในข้อ 5 ว่า "จะส่งเสริมสนับสนุนวิทยาลัยเอกชนให้มีมาตรฐานการศึกษาดียิ่งขึ้น และจะสนับสนุนวิทยาลัยเอกชนที่มีศักยภาพและความพร้อมให้เป็นมหาวิทยาลัยในโอกาสที่เหมาะสมต่อไป"

<u>งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง</u>

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์ระดับอุดมศึกษาและการใช้สื่อการสอน พอสรุปได้ดังนี้

1. <u>ความคิดเห็นต่อสื่อการสอน</u>

ชนิดา พิทักษ์สกษดิ์ (2523:119) ได้ศึกษาการผลิตและการใช้สื่อการสอนของวิทยาลัยครูอุดรธานีพบว่า อาจารย์เห็นว่า สื่อการสอนมีประโยชน์มากในด้านช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น และมีประโยชน์รองลงมาคือเร้าความสนใจ นำเข้าสู่บทเรียน สรุปอธิบายเนื้อหา เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักศึกษา และช่วยให้นักศึกษาเชื่อถือ

ชูชาติ แสงประทีปทอง (2530:86) ได้สำรวจสถานภาพ ปัญหาและความต้องการในการใช้สื่อการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขนพบว่า อาจารย์ส่วนมากเห็นว่าสื่อการสอนมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน

นฤมล บุญยายน (2524:ข) ได้ทำการวิจัยการใช้สื่อการสอนของอาจารย์วิทยาครูนครปฐมพบว่า อาจารย์มีทัศนคติที่ดีต่อสื่อการสอน และเห็นว่าการใช้สื่อการสอนในสถาบันการผลิตครูมีความสำคัญยิ่ง เพราะจะเป็นแบบอย่างในการใช้สื่อการสอนให้กับนักศึกษาที่จะสำเร็จออกไป

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2520:484-490) ได้สำรวจสถานภาพความต้องการในการใช้สื่อการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 8 วิทยาเขต พบว่าอาจารย์ส่วนมากเห็นว่าสื่อการสอนมีความสำคัญต่อการเรียนการสอนมาก และเห็นว่าศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาของแต่ละวิทยาเขตควรเป็นหน่วยงานอิสระขึ้นตรงต่อสำนักงานรองอธิการบดี และควรมีศูนย์กลางของมหาวิทยาลัยด้วย

สถาพร ทัศวงศ์ (2528:62-65) ได้ศึกษาวิเคราะห์สถานภาพและความต้องการการใช้สื่อการสอนของอาจารย์สาขาวิทยาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์พบว่า อาจารย์เห็นว่าสื่อการสอนเป็นสิ่งที่ช่วยให้อธิบายบทเรียนได้ง่ายขึ้นมากที่สุด รองลงมาคือเห็นว่าช่วยประหยัดเวลาในการสอนให้สั้นลง เพิ่มประสิทธิภาพในการสอน ช่วยให้การสอนได้ผลดี เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อการเรียน และช่วยให้ผู้เรียนจดจำบทเรียนได้แม่นยำ

รัสเซล (Russell, Anne Leslie.,1981:2454-A) ได้ศึกษาทัศนคติของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยโอเรกอนเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนพบว่า อาจารย์คาดว่าการใช้สื่อการสอนจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดร่วมกันระหว่างอาจารย์และนักศึกษา สื่อการสอนจะช่วยให้เกิดประสบการณ์ร่วมกันทั้งชั้นเรียน และช่วยสร้างการไหลเวียนของข้อมูลในชั้นเรียน

2. <u>ด้านการใช้สื่อการสอน</u>

ชนิดา พิทักษ์สกุษดิ์ (2523:ง-จ) ได้ศึกษาการใช้สื่อการสอนของอาจารย์วิทยาลัยครูอุดรธานี พบว่า

1) อาจารย์ผลิตสื่อการสอนด้วยตนเองเป็นส่วนมาก และขอยืมจากแผนกโสตทัศนศึกษาปานกลาง

2) ความถี่ในการใช้สื่อการสอนอยู่ในระดับปานกลาง

3) ในการนำสื่อการสอนมาใช้ อาจารย์คำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด

4) สื่อการสอนที่อาจารย์ใช้มากที่สุดคือ ชอล์ค หนังสือและตำรา ที่ใช้น้อยที่สุดคือ เครื่องเล่นแผ่นเสียง เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องฉายภาพทึบ รายการวิทยุและโทรทัศน์

ชูชาติ แสงประทีปทอง (2530:86-87) พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีการใช้สื่อการสอนดังนี้

1. อาจารย์ใช้เกณฑ์ในการเลือกและการเตรียมก่อนนำสื่อการสอนไปใช้จากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ วางแผนการใช้ล่วงหน้า เลือกสื่อการสอนที่มีเนื้อหาถูกต้อง และเลือกให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของเรื่องที่จะสอน

2. วัตถุประสงค์ใหญ่ที่อาจารย์ใช้สื่อการสอนคือใช้อธิบายเนื้อหาบทเรียน รองลงไปคือใช้เสริมสร้างทัศนคติของผู้เรียน บางครั้งไม่ใช้เพราะหาอุปกรณ์ไม่ได้

3. อาจารย์ใช้เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะมากกว่าอย่างอื่น รองลงมาคือ กระดานดำ เครื่องอัดสำเนา เครื่องถ่ายเอกสาร และชอล์คสี

4. อาจารย์ทุกคณะได้สื่อการสอนมาจากคณะหรือภาควิชาของตนมากกว่าแหล่งอื่น ๆ รองลงมา คือเป็นของส่วนตัวหรือผลิตเอง

นฤมล บุญยายน (2524:ก-ข) พบว่าอาจารย์วิทยาลัยครูนครปฐมส่วนใหญ่ใช้สื่อการสอนเป็นครั้งคราว ไม่มีสื่อชนิดใดที่ใช้ในระดับมาก สื่อที่ใช้ในระดับปานกลางได้แก่ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ กระดานดำ รูปภาพ ภาพถ่าย การสาธิต ของจริง ของตัวอย่าง ชอล์คสี การทดลอง นิทรรศการ สไลด์ สื่อที่ใช้น้อยได้แก่ โทรทัศน์วงจรปิด กระดานแม่เหล็ก เครื่องบันทึกภาพ ตู้อันตรทัศน์ เหตุผลที่ไม่ใช้สื่อการสอนประการสำคัญคือไม่สามารถหาสื่อการสอนที่ต้องการได้ และเนื้อหาวิชาไม่จำเป็นต้องใช้สื่อการสอน

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2520:484-490) พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒใช้สื่อการสอนดังนี้

1) สื่อการสอนที่ใช้และต้องการมากตามลำดับคือ กระดานดำ เครื่องอัดสำเนา รูปภาพ ภาพถ่าย ของจริง ของตัวอย่าง และแผนภูมิ-แผนสถิติ

2) สื่อการสอนที่ใช้และต้องการน้อยคือ กระดานขาว เครื่องฉายภาพจุลทัศน์ ไมโครฟิล์ม ไดออรามา และโทรทัศน์วงจรปิด

3) อาจารย์คณะต่าง ๆ ของแต่ละวิทยาเขตได้สื่อการสอนจากศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ห้องสมุด ภาควิชาที่สังกัด ของส่วนตัว และหน่วยงานอื่น ๆ

4) อาจารย์ที่มีชั่วโมงสอนมากน้อยต่างกัน ใช้สื่อการสอนไม่แตกต่างกัน

ร.อ.ระนอง เจริญศักดิ์ (2527:ง-จ) ได้วิเคราะห์สถานภาพและความต้องการการใช้สื่อการสอนของผู้สอนในโรงเรียนนายทหารสัญญาบัตรชั้นต้นพบว่าครู-อาจารย์และนายทหารที่สอนประจำใช้สื่อการสอนเป็นครั้งคราว เหตุผลในการใช้สื่อการสอนเพราะสื่อการสอนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียนได้ดีขึ้น ประหยัดเวลาในการสอน ช่วยอธิบายบทเรียนให้ง่ายขึ้น ในกรณีที่ไม่ใช้สื่อการสอนเพราะเนื้อหาวิชาไม่จำเป็นต้องใช้ และมีสื่อการสอนไม่เพียงพอ ลำบากในการจัดหาหรือขอยืม สื่อการสอนที่ใช้ได้มาจากกองวิชาที่สังกัด ขณะทำการสอนใช้สื่อการสอนด้วยตนเอง วิธีการสอนที่นำมาใช้มากคือ การบรรยาย รองลงไปคือการสาธิต

วิพร เหลืองวิริยะแสง (2525:114) ซึ่งศึกษาการใช้สื่อการสอนของคณาจารย์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยพบว่า

1) อาจารย์ส่วนใหญ่ผลิตสื่อการสอนขึ้นใช้เอง ความรู้ด้านสื่อการสอนได้จากการค้นคว้าด้วยตนเองเป็นส่วนมาก

2) อาจารย์ส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบบรรยาย รองลงมาคือแบบปฏิบัติการ

3) สื่อการสอนที่มีความต้องการและใช้มากคือ กระดานดำหรือกระดานขาว รองลงมาคือเอกสาร ตำรา เครื่องขยายเสียง แผ่นโปร่งใสและเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ

พ.อ.ศักดา ประจุศิลป (2528:54-55) ได้ศึกษาการใช้สื่อการสอนของคณาจารย์ในคณะแพทยศาสตร์จากมหาวิทยาลัย 5 แห่งพบว่า

1) เหตุที่อาจารย์ใช้สื่อการสอน เพราะเห็นว่ามีความจำเป็น และสื่อการสอนมีอยู่พร้อมแล้วที่จะนำไปใช้สอนได้ทันที

2) เหตุที่ไม่ใช้สื่อการสอน เนื่องจากไม่มีเวลาเพียงพอในการจัดเตรียมสื่อการสอนเป็นประการแรก รองลงมาคือไม่สามารถหาสื่อการสอนที่ต้องการใช้ได้ตามต้องการ

3) วิธีการสอน ส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบปฏิบัติการ รองลงมาคือการสอนแบบอภิปราย

สมสมัย พลอินตา (2529:34-35) ซึ่งศึกษาการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่พบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่ผลิตสื่อการสอนใช้และศึกษาหาความรู้ในเรื่องสื่อการสอนด้วยตัวเอง

สถาพร ทัศวงศ์ (2528:62-65) ศึกษาการใช้สื่อการสอนของอาจารย์สาขาวิทยาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า

1) อาจารย์ส่วนใหญ่ได้รับความรู้และประสบการณ์ทางสื่อการสอนโดยการสังเกตการใช้สื่อการสอนของผู้อื่น และฝึกการใช้สื่อการสอนด้วยตนเอง

2) ส่วนใหญ่อาจารย์ใช้วิธีสอนแบบบรรยายและมีสื่อการสอนประกอบด้วย นอกจากนั้นก็ยังสนับสนุนให้นักศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

3) สื่อการสอนที่อาจารย์ใช้มากที่สุดคือ เอกสารและตำรา รองลงมาคือเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ ภาพประกอบ เครื่องฉายสไลด์ และการทดลองหรือปฏิบัติการ

4) อาจารย์ใช้สื่อการสอนเพราะเห็นว่าช่วยประหยัดเวลาในการเรียนการสอน รองลงมาคือเห็นว่ามีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมาก ส่วนสาเหตุที่ไม่ใช้เพราะมีสื่อการสอนไม่เพียงพอ ลำบากในการจัดหา รองลงมาคือสภาพห้องเรียนไม่เหมาะต่อการใช้สื่อการการสอนบางชนิด

เอื้อจิตต์ ล้อบูรณะ (2519:132) ได้สำรวจนวกรรมการศึกษาในคณะวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ปรากฏว่าโสตทัศนูปกรณ์ที่อาจารย์ใช้ประกอบการเรียนการสอนมากที่สุดคือ เครื่องฉายวัสดุโปร่งแสง รองลงมาคือเครื่องฉายสไลด์ และเครื่องฉายฟิล์มสตริป ที่ใช้

น้อยที่สุดคือแบบเรียนสำเร็จรูป และชุดการสอน

สภาพในการเรียนการสอน อาจารย์ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายมากที่สุด กิจกรรมส่วนใหญ่ที่อาจารย์ใช้ประกอบการบรรยายในภาคทฤษฎีคือ การให้นักศึกษาเขียนรายงานเป็นบุคคลหรือเป็นกลุ่ม การสาธิต การเชิญวิทยากรมาบรรยาย และการดูงานนอกสถานที่ ในภาคปฏิบัติอาจารย์ส่วนใหญ่จะบรรยายภาคทฤษฎีก่อนการทดลอง และการทดลองแต่ละครั้งจะให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มทำการทดลองในเรื่องที่แตกต่างกันมากกว่าให้นักศึกษาทุกคนทำการทดลองในเรื่องเดียวกัน นอกจากนี้อาจารย์ยังพิมพ์หัวข้อและวิธีการทดลองตลอดภาคเรียนให้นักศึกษาตอนต้นภาคเรียน และใช้โสตทัศนูปกรณ์ช่วยในการย่อการทดลองอีกด้วย

อับดี (Abdi, Forouzesh.,1981:2448-A) ได้สำรวจการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐและวิทยาลัยชุมชนในเขตตะวันออกเฉียงใต้ของมลรัฐมิชิแกน ได้ผลการวิจัยดังนี้

1) อาจารย์วุฒิปริญญาโทใช้สื่อการสอนมากกว่าอาจารย์วุฒิปริญญาเอก

2) ความถี่ในการใช้สื่อการสอนมีความสัมพันธ์กับ

- การได้รับการฝึกอบรมเรื่องสื่อการสอน

- การรับรู้เรื่องแหล่งที่จะหาสื่อการสอนมาใช้ได้โดยสะดวก ความต้องการที่จะใช้สื่อซึ่งใช้ง่าย และความพอใจที่มีต่อเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการสื่อการสอน

3) ในกลุ่มที่มีการใช้สื่อการสอนน้อยได้แก่ อาจารย์ที่มีการรับรู้ในเชิงลบต่อการเตรียมและใช้สื่อการสอน อาจารย์ที่เห็นว่าสื่อการสอนไม่เหมาะสมต่อสาขาวิชาหรือขัดขวางการเรียนรู้ และอาจารย์ที่ไม่พอใจต่อเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการสื่อการสอน

4) มีข้อสรุปได้ว่า การใช้สื่อการสอนมีความสัมพันธ์กับสาขาวิชาทั้งโดยส่วนรวมและโดยชนิดของสื่อ คณะวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (Natural Science) และสังคมศาสตร์ (Social Science) มีการใช้สื่อการสอนมากกว่าอาจารย์ในสาขาศิลป์ภาษา (Language Arts)

5) อาจารย์ของวิทยาลัยชุมชนมีการใช้สื่อการสอนมากกว่าอาจารย์ของมหาวิทยาลัย

อิโมจี (Imogie, Abraham Inanoya.,1980:908-A) ได้ศึกษาหาปัจจัยส่วนบุคคลและสถาบันที่มีอิทธิพลต่อการใช้สื่อการสอนของอาจารย์มหาวิทยาลัยอามาดู เบลโลในซาเรีย 273 คน จาก 9 คณะ พบว่า

1) อาจารย์ใช้สื่อการสอนน้อย

2) สาเหตุที่ทำให้อาจารย์ไม่ใช้สื่อการสอน ได้แก่

- ไม่สามารถหาสื่อการสอนได้อย่างสะดวกเมื่อต้องการใช้
- มีภาระงานสอนมาก
- ขาดสื่อการสอนที่เหมาะสมในบางสาขาวิชา
- ขาดทักษะและการฝึกอบรม
- กระแสไฟฟ้าไม่เหมาะสม
- ขาดข้อมูลเกี่ยวกับสื่อการสอน

3) อาจารย์ส่วนใหญ่มีการรับรู้เกี่ยวกับสื่อการสอนในเชิงบวก

4) อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่มีทักษะและไม่ได้รับการฝึกอบรมในเรื่องการใช้สื่อการสอนมาก่อน

5) อาจารย์ส่วนใหญ่มีความรู้สึกว่ามหาวิทยาลัยไม่ได้สนับสนุนและจัดหาสิ่งสนับสนุนที่จำเป็นในการที่จะให้อาจารย์ใช้สื่อการสอน

6) อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้หรือมีความรู้เพียงเล็กน้อยในเรื่องเกี่ยวกับสื่อการสอนที่จะหามาใช้ได้ง่าย ๆ

นอกจากนี้อิโมจียังได้ทดสอบสมมุติฐานและสรุปผลได้ดังนี้

1) ความถี่ในการใช้สื่อการสอนของอาจารย์แต่ละคณะไม่ต่างกัน

2) หากไม่มีอุปสรรคในการใช้สื่อการสอน อาจารย์จะใช้สื่อการสอนมากขึ้น

3) ความถี่ในการใช้สื่อการสอนของอาจารย์จะสูงเมื่อมีการรับรู้ในเชิงบวกต่อสื่อการสอน

4) ความถี่ในการใช้สื่อการสอนจะสูงเมื่ออาจารย์มีการรับรู้เชิงบวกเกี่ยวกับการสนับสนุนด้านสื่อการสอนจากมหาวิทยาลัย

5) อาจารย์ที่ได้รับการฝึกอบรมในเรื่องสื่อการสอนมาก่อนมีความถี่ในการใช้สื่อการสอนมากกว่าอาจารย์ที่ไม่ได้ฝึกอบรมมาก่อน

6) อาจารย์ที่มีแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับสื่อการสอนที่สะดวก และอาจารย์ที่ใช้แหล่งข้อมูลเหล่านี้มีความถี่ในการใช้สื่อการสอนสูง

ลาร์รี (Larry, Jesolyn Faye.,1984:3581-A) ได้สำรวจการใช้บริการโสตทัศนะของอาจารย์มหาวิทยาลัยเพอร์ดู (Purdue University) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นอาจารย์วุฒิปริญญาเอก มีประสบการณ์ในการสอน 10 ปีขึ้นไป สังกัดสาขาวิชาเกษตร มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ พบว่าตำแหน่ง วุฒิการศึกษา หรือประสบการณ์ในการสอนมีความสัมพันธ์กับการใช้บริการโสตทัศนะอย่างไม่มีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม ทัศนคติที่มีต่อ

สื่อ ความรู้ด้านโสตทัศนะที่ได้จากการอบรมมาก่อน สาขาวิชาที่สังกัด และการใช้บริการโสตทัศนะมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนั้น อุปสรรคที่ขัดขวางการใช้บริการโสตทัศนะ ได้แก่ ภาระงานด้านอื่นของอาจารย์ วัสดุซึ่งไม่เหมาะสมพ้นสมัยไปแล้วหรือไม่สอดคล้องกับหลักสูตร

รัสเซล (Russell, Anne Leslie.,1981:2454-A) ได้รายงานว่า อาจารย์ในมหาวิทยาลัยโอเรกอนส่วนใหญ่ใช้ภาพยนตร์ 16 มม. สไลด์ และเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ (75%) 45% ใช้สื่อตั้งแต่ 4 อย่างขึ้นไป และ 20% ใช้สื่อการสอนเพียงอย่างเดียว อาจารย์เห็นว่าฟิล์มสตริป คอมพิวเตอร์ และภาพยนตร์ 8 มม. ไม่มีความสำคัญต่อการสอนของอาจารย์ โดยเห็นว่าฟิล์มสตริปเหมาะกับโรงเรียนประถมมากกว่า

3. <u>ความต้องการและปัญหาการใช้สื่อการสอน</u>

กรรณิการ์ พงษ์สนิท (2523:109) ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาคณาจารย์ พบว่าอาจารย์มีความต้องการเสริมความรู้ในด้านความรู้พื้นฐานเพื่อการสอน วิธีการสอน การดำเนินการสอน การใช้สื่อการสอน และการประเมินผลการสอน

ชูชาติ แสงประทีปทอง (2530:87-89) พบว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ต้องการใช้เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะมากที่สุด รองลงไปคือเครื่องอัดสำเนา เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องถ่ายแผ่นโปร่งใส สไลด์ เครื่องปรุกระดาษไข และของตัวอย่างตามลำดับ สำหรับบริการสื่อการสอนที่ต้องการคือให้มีการจัดทำคู่มือแหล่งวัสดุได้เปล่า สื่อการสอนทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยมากที่สุด รองลงไปคือจัดเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือในการใช้สื่อการสอนบางชนิดและจัดฝึกอบรมการใช้สื่อการสอนบางชนิด ตามลำดับ และเห็นว่ามหาวิทยาลัยควรจัดให้มีบริการสื่อการสอนทั้งในคณะต่าง ๆ และมีหน่วยงานกลางคอยประสานงานและช่วยในการผลิตสื่อการสอน

นฤมล บุญยายน (2524:122) พบว่าอาจารย์วิทยาลัยครูนครปฐมต้องการเอกสารหรือหนังสือเวียนที่จะแจ้งให้ทราบถึงสื่อการสอนที่มีเพิ่มขึ้น และการสัมมนาการใช้สื่อการสอน

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2520:484-490) พบว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทั้ง 8 วิทยาเขตต้องการให้ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาจัดเจ้าหน้าที่ให้ความสะดวกในการใช้สื่อการสอนบางชนิด และจัดทำคู่มือแหล่งวัสดุได้เปล่าและสื่อการสอนทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย

บุญยง เกี่ยวการค้า (2514:101) และวิเชียร นิตยะกุล (2513:83-84) พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยมหิดลและมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ต้องการให้มีการอบรมเกี่ยวกับการใช้โสตทัศนูปกรณ์

ร.อ.ระนอง เจริญศักดิ์ (2527:ง-จ) พบว่า ครู-อาจารย์และนายทหารผู้สอนของโรงเรียนนายทหารสัญญาบัตรชั้นต้นต้องการใช้กระดานดำมาก รองลงไปคือเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องขยายเสียง ของจริง ของตัวอย่าง รูปภาพ และต้องการบริการสื่อการสอนในเรื่องความสะดวกในการให้ยืมสื่อการสอน เจ้าหน้าที่ช่วยเหลือในการใช้สื่อการสอน และความรู้เพิ่มเติมในการใช้สื่อการสอน

วิพร เหลืองวิริยะแสง (2525:115) พบว่า อาจารย์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีความต้องการใช้สื่อการสอนเพิ่มมากกว่าปัจจุบัน สื่อการสอนที่ต้องการใช้มากคือ กระดานดำหรือกระดานขาว รองลงมาคือเอกสาร ตำรา เครื่องขยายเสียง แผ่นโปร่งใส และเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ

ปัญหาในด้านสื่อการสอนคือ อาจารย์ส่วนใหญ่ขาดเครื่องมือในการผลิต รองลงมาคือไม่มีเวลาและไม่มีผู้ช่วยผลิต ห้องเรียนขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้สื่อการสอน

พ.อ.ศักดา ประจุศิลป (2528:54-55) พบว่า อาจารย์ในคณะแพทยศาสตร์ต้องการใช้สไลด์และเครื่องฉายมากที่สุด รองลงมาคือเครื่องบันทึกและแสดงภาพ แผ่นโปร่งใสและเครื่องฉาย

สมสมัย พลอินตา (2529:34-35) พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ต้องการใช้สื่อเพิ่มมากขึ้นกว่าในปัจจุบัน และต้องการเข้ารับการอบรมการใช้สื่อการสอน

สถาพร ทัศวงศ์ (2528:62-65) พบว่า อาจารย์สาขาวิทยาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ต้องการใช้สื่อการสอนเพิ่มมากกว่าเดิม สื่อการสอนที่ต้องการมากที่สุดคือเอกสารและตำรา รองลงมาคือเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ ภาพประกอบการสอน สไลด์ การทดลองหรือปฏิบัติการ และของจริง สำหรับบริการสื่อการสอน อาจารย์ต้องการให้มีการช่วยผลิตสื่อการสอนบางอย่างตามที่ต้องการ ห้องสำหรับผลิตสื่อการสอนพร้อมวัสดุอุปกรณ์ที่จะอำนวยความสะดวกในการผลิต มีห้องเก็บอุปกรณ์สื่อการสอนรวมไว้เพื่อสะดวกต่อการบริการ ความสะดวกในการให้ยืมสื่อการสอน คู่มือแหล่งวัสดุให้เปล่าและสื่อการสอนทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

อุทัย บุญประเสริฐ (2513:113) และเอื้อจิตต์ ล้อบูรณะ (2519:132) พบว่า อาจารย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ในคณะวิทยาศาสตร์ต้องการใช้สื่อการสอนประเภทเครื่องฉายมาก ได้แก่ เครื่องฉายวัสดุโปร่งแสง เครื่องฉายสไลด์ และเครื่องฉายฟิล์มสตริป

ลาร์รี (Larry, Jesolyn Faye.,1984:3581-A) ได้รายงานว่าอุปสรรคที่ขัดขวางการใช้บริการโสตทัศนะได้แก่ ภาระงานด้านอื่นของอาจารย์ วัสดุซึ่งไม่เหมาะสมพ้นสมัยไปแล้ว หรือไม่สอดคล้องกับหลักสูตร

สำหรับปัญหาด้านสื่อการสอนที่พบเป็นประจำในการวิจัยต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายในประเทศไทย คือการขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อการสอน ขาดแคลนสื่อการสอนที่ต้องการยุ่งยากในการขอยืมใช้ ไม่มีเวลาจัดเตรียมเพราะมีภาระงานอื่นมาก และขาดผู้แนะนำช่วยเหลือ

4. <u>การพัฒนาการใช้สื่อการสอน</u>

เอล ชาร์คาวี (El-Sharkawy, Samira Ibrahim.,1983:1305-A) ศึกษาสถานภาพการใช้เทคโนโลยีการศึกษาในหลักสูตรพยาบาลระดับมหาวิทยาลัยในสาธารณรัฐอาหรับอียิปต์รายงานว่า การจัดหาสื่อการสอนให้ง่ายต่อการใช้จะทำให้อาจารย์มีทัศนคติที่ดีมากขึ้น ซึ่งอาจจะส่งผลให้มีการใช้เทคโนโลยีการศึกษาในกระบวนการสอนมากขึ้น

มาร์โกลส์ (Margoles, Richard Allen.,1969:206) ได้เสนอแนะการสร้างทัศนคติที่ดีแก่อาจารย์ต่อการใช้วัสดุและเครื่องมือโสตทัศนะดังนี้

1) หัวหน้าศูนย์โสตทัศนศึกษา ต้องพยายามสร้างบรรยากาศให้อาจารย์พอใจในการใช้

2) หัวหน้าศูนย์โสตทัศนศึกษา ต้องพยายามทำงานร่วมกับอาจารย์ผู้สอนเพื่อช่วยกันวางนโยบายของศูนย์

3) พยายามสร้างทัศนคติที่ดีแก่อาจารย์ในการใช้วัสดุและเครื่องมือโสตทัศนะในการสอนแต่ละครั้ง

4) มหาวิทยาลัยต้องให้การสนับสนุนในด้านบริการวัสดุและเครื่องมือโสตทัศนะ พัฒนาระบบวิธีสอนให้ก้าวหน้า และสนับสนุนให้มีศูนย์วัสดุการศึกษา

รัสเซล (Russell, Anne Leslie.,1981:2454-A) ได้รายงานว่า ปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อการสอนได้แก่ เงินทุนสนับสนุนการสอน การมีสิ่งอำนวยความสะดวกในชั้นเรียน สถานที่เก็บเครื่องมือ คณะผู้บริหารศูนย์สื่อการสอน และการที่อาจารย์มีความรู้สึกว่าการใช้สื่อการสอนมีความสะดวกสบาย

สำหรับเงินทุนสนับสนุนการสอนควรจะใช้ในการจัดเตรียมวัสดุ เครื่องมืออุปกรณ์ และเจ้าหน้าที่ผลิตสไลด์ แผ่นโปร่งใส วิดีโอ และเทปเสียงให้ตรงกับความต้องการส่วนบุคคลของอาจารย์แต่ละคน

ทอมป์สัน (Thompson, Everett Lee.,1987:3011-A) ได้สัมภาษณ์อาจารย์จากมหาวิทยาลัยแห่งรัฐ 3 แห่งพบว่า ในมหาวิทยาลัยเหล่านี้มักจะประเมินผลการปฏิบัติงานจากการวิจัยเป็นสำคัญมากกว่าการสอนที่มีประสิทธิผลดี การที่สถาบันสนับสนุนการวิจัยเป็นหลักมากกว่าการสอนเช่นนี้เป็นเครื่องบั่นทอนการสอนโดยใช้เทคโนโลยี (TBI - Technologically Based Instructional Method)

ไทด์มานน์ (Tidemann, David Alan.,1986:156-A-157-A) ได้วิจัยเพื่อจะพยากรณ์การบริการสื่อการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในอนาคต เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจวางแผนระยะยาวสำหรับนักเทคโนโลยีการสอนและผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. การบริการสื่อการสอนในทศวรรษที่ 1990 จะเป็นบริการจากหน่วยกลางไปยังวิทยาเขตต่าง ๆ หัวหน้าแผนกบริการสื่อการศึกษาจะรายงานต่อรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ การบรรยายด้วยปากจะเป็นวิธีการถ่ายทอดความรู้อันดับแรก แม้ว่าเทคโนโลยีการเรียนทางไกลและวิธีปฏิสัมพันธ์จะมีความโดดเด่นมากก็ตาม

2. เครือข่ายคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีวิดีโอดิสค์จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในด้านเครื่องมือเทคโนโลยีการสอนใหม่ ๆ

<u>สรุป</u>

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อการสอนดังที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งงานวิจัยของไทยและของต่างประเทศแสดงให้เห็นว่า อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของสื่อการสอน เพราะสื่อการสอนเป็นสิ่งที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอน สื่อการสอนที่อาจารย์ใช้ส่วนใหญ่เป็นสื่อที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบบรรยาย และอาจารย์ส่วนมากต้องการใช้สื่อการสอนให้มากขึ้นและดีขึ้น ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงสภาพการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยในปัจจุบันที่ขยายตัวกว้างขวางมีการเปิดสอนสาขาวิชาต่าง ๆ ใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น การใช้สื่อการสอนก็ยิ่งเป็นเรื่องสำคัญมากขึ้น แต่ในสภาพการณ์ที่ต่างกันการใช้สื่อการสอนก็จะแตกต่างกันไปด้วย ดังนั้นการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องสื่อการสอนของอาจารย์ที่สอนต่างสาขากัน ก็จะทำให้ทราบข้อมูลซึ่งสามารถนำมาปรับปรุงการให้บริการสื่อการสอนให้มีความเหมาะสมกับอาจารย์ในสาขาต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น